

find - IND I HISTORIEN 4. KLASSE

»Find – Ind i Historien, 3.-5. klasse« udgør sammen med historiesystemet for de ældste klassetrin »Ind i Historien – Danmark og Verden, 6.-8. klasse« og »Ind i Historien – Danmark og en globaliseret Verden, 9. klassetrin« en fælles platform, som knytter sig tæt til de tanker og ideer, som fremtidens historieundervisning lægger op til.

LÆRERGUIDE – 4. KLASSE

Børn interesserer sig for historie og er optaget af, hvad der er sket i familien og i gamle dage, før de selv kom til verden. Forundringen over, at ting var anderledes, giver sig udtryk på mange forskellige måder. Spørgsmålene står nærmest i kø for at finde forklaringer på, hvorfor og hvordan den hverdag og det liv, som de kender, har forandres sig.

Begynderundervisningen i historie tager sit afsæt i, at børnene langt fra er historie-løse. Udfordringen består i at hjælpe børnene til at få styr på deres forestillinger og perspektivere deres erfaringer fra de tidlige barneår ind i en sammenhæng med den »store« udvikling – i familie og dagligdag, lokalområdet, Danmarks og Verdens historie.

»Find – Ind i Historien, 4. klasse« – Baggrund og sammenhæng

Det første møde med folkeskolefaget historie skal være konkret og appellere til elevernes umiddelbare lyst til at blive dygtige og lære noget om al det spændende og fremmedartede, som historien rummer.

Opgaven bliver at systematisere børnenes egne historiske erfaringer gennem konkrete eksempler på, hvordan mennesker til forskellige tider har forsøgt at påvirke deres tilværelse og de vilkår, som de har levet under. Tilgangen vil være, at børnene sætter sig ind i andre tider og andre livsbetingelser gennem en bred vifte af lærerige og inspirerende aktiviteter. Viden, begreber og færdigheder skal danne grundlag for øvelser i at bruge historien i et aktivt samspil med deres egne forestillinger og

forventninger om, hvordan det var før, hvordan det er nu, og hvordan fremtiden vil forme sig.

»Lær at lære historie« er en anden måde at udtrykke fagets udfordringer på. Derfor er det et helt afgørende element i begynderundervisningen, at børnene som en integreret del af undervisningen gradvist lærer fagets sprog og begreber, metoder og færdigheder.

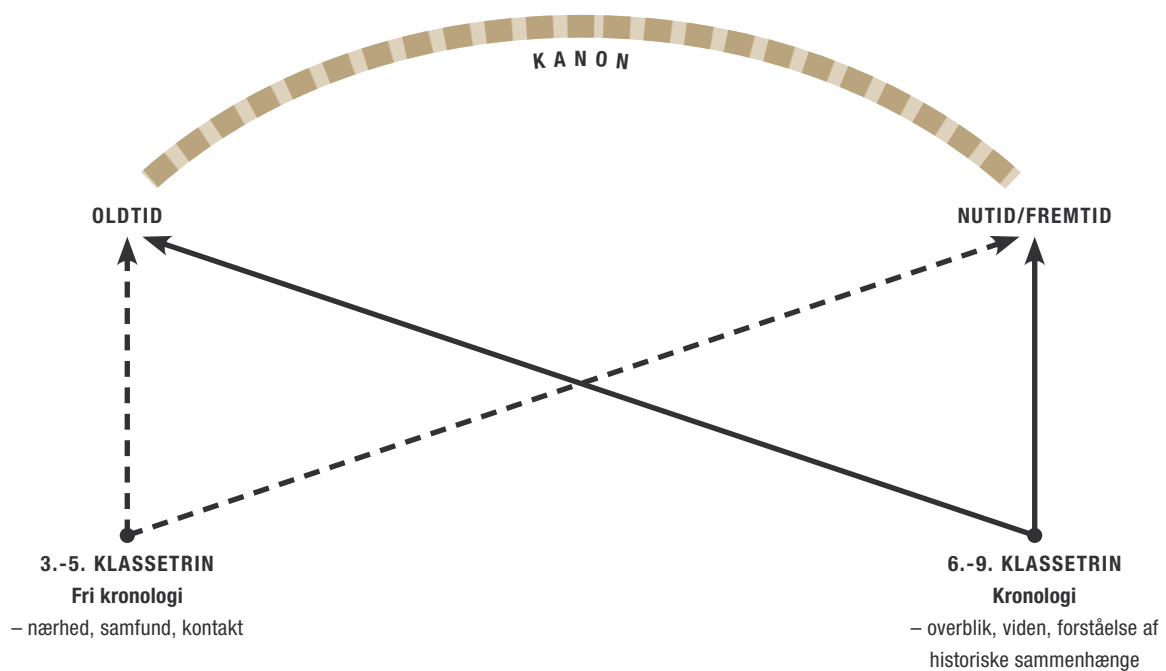
»Find – Ind i Historien« har som baggrund, at historieundervisningen i folkeskolen skal opfattes som et samlet forløb, hvor fagets kronologisk opstillede kanon udgør en slags »trædesten« for overvejelser omkring stofvalg, tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisningen.

Når det gælder stofvalg og organisering på de yngre klassetrin, er fagets kanon den røde tråd i undervisningen, men grundtankerne omkring at koble viden, begreber og færdigheder til elevernes egen baggrund og erfaringer betyder, at de enkelte emner i »Find- Ind i Historien« er udvalgt, så de på de enkelte klassetrin er samlet om nogle overordnede kategorier.

På 3. klassetrin er det især forholdene omkring »**det nære**« – dagligliv, familie og lokalområdet, der er i centrum.

4. klassetrin arbejder primært med kategorien »**samfund**«, hvor eleverne får mulighed for at se dem selv, som individer i et større fællesskab præget af muligheder og begrænsninger.

Endeligt bredes perspektivet videre ud i 5. klasse, hvor hovedvægten lægges på begrebet »**kontakt**« som afsæt for, at udviklingen i Danmark skal ses i en vekselvirkning med udviklingen i den øvrige verden – politisk, økonomisk, socialt og kulturelt.

»Find – Ind i Historien, 4. klasse« – Indhold

»Find: Ind i Historien«, 4. klasse« indledes med et afsnit, hvor eleverne gennem mødet med børnene Anna og Ali introduceres til begreber som demokrati og diktatur. Gennem konkrete eksempler på, hvordan almindelige menneskers dagligdag påvirkes af det samfund, de lever i, får eleverne mulighed for sammen med læreren at få et første indblik i, hvordan forholdet mellem individ og fællesskab er i et moderne samfund.

Hermed er der lagt op til, at eleverne gradvist indføres i en enkelt form for systematik, hvor de vænnes til at stille spørgsmål om, hvem der bestemmer i samfundet, hvad det er for opgaver et samfund har, hvilke muligheder den enkelte har for at påvirke samfundet, hvorfor samfund forandrer sig osv.

Ved fx at arbejde visuelt med forskellige samfundspyramider bliver der sat ord og billeder på, at der gennem det historiske forløb har været mange slags samfund.

Magthaverne har til alle tider fundet forskellige begrundelser for deres rettigheder over for det store flertal. Udviklingen i retning af, at almindelige mennesker får indflydelse er et andet perspektiv, som undervisningen bør lægge op til. Det vil være muligt med udgangspunkt i bogens stof at rejse en lang række spørgsmål, som lægger op til, at eleverne overvejer, hvordan og hvorfor forandringer og nybrud af politisk, økonomisk, social, teknologisk og kulturel-religiøs karakter skaber nye muligheder og er med til at ændre folk syn på deres samfundsmæssige rettigheder og pligter.

Heri indgår også, at begreber som »undersåt« og »borger« kan være en del af analysen. Ud fra sådanne begreber er det nærliggende at tale om, hvordan mennesker har oplevet deres egen situation til forskellige tider. Udtryk som »Skomager bliv ved din læst« og »Enhver er sin egen lykkes smed« siger hver på deres måde noget om, hvordan den enkelte har opfattet sig selv og sine muligheder i samspillet mellem individ og samfund.

Hovedindholdet i *Find – Ind i Historien, 4. klasse* består af fire afsnit, der tager afsæt i historiefagets kanonliste – Jellingstenen (»Danmark bliver ét rige«), Reformationen (»Reformationen i 1536«), Grundloven 1849 (»Danmark og demokratiet«) og Kvinders valgret (»Kvinder bliver borgere«).

Her er der tale om væsentlige brud og forandringer, som fik langrækkende konsekvenser både for det enkelte menneske og for samfundets opbygning og funktion. For at sætte den danske udvikling i perspektiv er der medtaget afsnit, som belyser forholdene i andre samfund til andre tider og afsnit, der fortæller om, hvordan enkeltpersoner på forskellig vis har medvirket til at skabe ny viden og nye erkendelser eller har ageret på sådanne måder, at deres handlinger har været med til at sætte spørgsmålstejn ved forældede dogmer, fastlåste traditioner og stivnede tænkemåder.

Indholdet i bogen kredser på mange måder og ud fra mange vinkler om begrebet samfund. Med afsæt i den konkrete historie skal eleverne gennem undervisningen udfordres til også at se, hvordan begivenheder og forløb over tid medførte store og små forandringer i alle menneskers tilværelse.

Afslutningsvis er der medtaget en billedcollage, der viser børn i Danmark i forskellige situationer. Det er tanken, at disse billeder kan bruges i alle afsnit som afsæt til spørgsmål og samtale med børnene om, hvordan vilkår og muligheder før og nu er forskellige, og om, hvilken rolle samfundet dengang og nu spiller i alle danskeres tilværelse.

Bogens indhold spænder vidt i tid. De danske hovedafsnit er ordnet kronologisk, mens de perspektiverende afsnit behandler historien friere både i tid og sted. Det giver anledning til nogle voldsomme spring, som den lille figur »Flyver Find« har til opgave at binde sammen og forklare. Opgaven er svær. »Flyver Find« kan ikke have det hele med, så det bliver lærerens opgave at knytte »Flyver Find's« kommentarer og forklaringer sammen med en vifte af udbyggende oplysninger om og bud på, hvad der skete i mellemtiden – både i Danmark og ude i den store verden. I den sammenhæng er det også vigtigt, at arbejdet med tid, tidsbegrebet og geografisk viden stadig udbygges og udvikles, så eleverne udfordres til at sætte deres nye viden ind i en tids- og stedsmæssig sammenhæng.

Alle bogens afsnit afsluttes med »Gå selv i gang!-sider«. Udtrykket er valgt for at sende et kraftigt signal om, at historieundervisningens gennemslagskraft over for eleverne ikke mindst har noget at gøre med, at eleverne aktivt arbejder med det historiske stof.

»Øvelse gør mester« kunne godt være overskriften på de overvejelser, man som historielærer må gøre sig. Eleverne skal bruge deres viden og færdigheder til at udtrykke sig om væsentlige problemstillinger og sammenhænge før, nu og i fremtiden. Gennem de foreslåede aktiviteter (og andre) skal de udfordres til at identificere sig med andre tiders levevilkår og måder at takle tilværelsen på. De skal provokeres og sættes i situationer, hvor de både intellektuelt og gennem sanserne erfarer, hvor forskellig og foranderlig fortiden har været.

Læreren er med hele vejen. Som igangsætter og fantasiformidler samtidig med, at målet »lær at lære historie« er en integreret del af undervisningen. Oplæggene »Tal med eleverne om« og »Dengang og nu« kan være inspiration til en fælles oplevelse i klassen af historie som et fag, der på én gang er spændende, sjovt, kreativt – og lærerigt.

»Find – Ind i Historien, 4. klasse« – Planlægning

Med to timer i historie i 4. klasse er der lidt bedre muligheder for at gå i dybden med faget, men tiden er fortsat så begrænset, at gennemgangen af stoffet og elevernes arbejde med aktiviteterne nøje skal planlægges.

De fleste elever vil på egen hånd kunne læse bogens tekst, men det vil i nogle sammenhænge være en fordel, hvis læreren læser dele af teksten højt eller understreger, hvilke forhold eleverne særligt skal være opmærksomme på.

Med afsæt i teksten, billedmaterialet og »Gå selv i gang!-siderne« er der mange muligheder for at variere undervisningen, så indlæringen foregår som en vekselvirkning mellem boglige og praktisk-musiske inputs.

For at mindske arbejdsbyrden med at finde andre og supplerende tekster er det nærliggende, at lærerne arbejder sammen om en fælles planlægning og opbygger mindre »studiesamlinger«, der knytter sig til de kanonpunkter, der tages op i bogen. Fordelen er, at der herigennem etableres en let tilgængelig mulighed for at variere undervisningen og trække nye perspektiver ind.

Viften af muligheder er stor: Hvordan kan vi sammen med skolens mediecenter samle ind – enkeltteksemplarer af andre bøger, eksempler på kildemateriale, gamle billeder, historiske kort, skønlitteratur, film og dvd, eksempler på tidstavler, gamle anskuelsestavler, evaluerings- og aktivitetseksempler, netadresser med faglige og pædagogiske ideer og forløb osv.? Hvad findes der af materiale på museerne og på de historiske aktivitetscentre – undervisningsforløb, aktivitetsforslag, ekskursionsmuligheder, kopier af genstande, rekonstruktioner og modeller af huse, tøj og redskaber, kopier af smykker osv.? Hvad findes der af lokale muligheder – kilder, billeder, kortmaterialer, lokale eksperter osv.?

Sporjagten på materialer slutter aldrig, men over tid vil den enkelte lærer umiddelbart få mulighed for at overraske og variere sin undervisning. Samlingerne kan selvfølgelig også suppleres med kollegaers undervisningsforløb og gode ideer til opgaver og aktiviteter.

Man kan også forestille sig en planlægning omkring tværfagligt samarbejde. Emnerne er spredte i tid og sted, så det vil være oplagt at se emnemuligheder på tværs af fag som: Historie – dansk, natur/teknik, kristendomskundskab, hjemkundskab/sløjd/håndarbejde, billedkunst, musik osv.

En anden mulighed for tværfagligt samarbejde kunne være at tænke andre faglærere ind som eksperter i årsplanen. Eksperternes rolle kunne være at gennemføre korte »kurser« i nogle af de problemstillinger, der rejses i forbindelse med emnerne – fx menneskers forhold til naturen, samfundets opbygning, styreformer, magt og ret, individ og samfund, kønsroller, velfærdsstaten, skønlitterære fremstillinger af perioden osv. »Kurserne« kan også behandle informationssøgning på nettet og anvendelse af teknologi i forbindelse med elevernes fremlæggelser og præsentation – digital film- og fotografering, billedbehandling, scanning, powerpoint, smartboard osv.

Endelig er der mulighederne for at planlægge emne-featuredage som faste tværfaglige forløb i årsplanen. Her er alle fag og alle muligheder i spil, men det vil være oplagt at udnytte de længere, sammenhængende forløb til en særlig understregning af de kreative og musiske aspekter omkring drama, musik, billedproduktion osv.

»Find – Ind i Historien, 4. klasse« – Evaluering

Historie er et prøvfag efter 9. klasse, men allerede i begynderfasen må læreren gennemtænke, hvordan undervisningen i faget tilrettelægges, så eleverne kontinuerligt vænnes til at spørge sig selv om, hvad de har lært, hvad de synes, der har været vigtigt i stoffet, hvor vi har vores oplysninger fra, og hvordan de kan fremlægge deres resultater for andre.

Fagets beskrivelse giver en række holdepunkter for lærerens overvejelser, og det vil være relevant tidligt i forløbet at »oversætte« kravene for børnene og sætte ord på, hvad der forventes af dem, og hvad de skal øve sig på i den daglige undervisning. Spontaniteten, variationen, kreativiteten og fascinationen skal være i højsædet, men det strider ikke imod, at eleverne gradvist spores ind på, at det er vigtigt at kunne analysere, forklare, fortolke, vurdere, tage stilling til og formidle det stof og den viden, de har erhvervet sig.

Hovedsynspunktet bag hele systemet »Find – Ind i Historien« er, at disse faglige krav om viden, færdigheder og holdninger er vigtige, men at de i videst muligt omfang skal udvikles i den daglige undervisning sammen med eleverne. Alle elever vil have erfaringer med at lave spil, quizzer, skrive historier, spille drama, lave skattelege, konkurrencer, gættelege, »hvem ved hvad?«, »hvem ved hvornår?«, »hvad er det?« osv., hvor legen tager afsæt i faktuelle spørgsmål og lysten til at udfordre hinanden på en række kreative måder.

Over tid kan disse evalueringsøvelser udvikle sig til mere omfattende og kreative aktiviteter, hvor eleverne enkeltvis eller i grupper præsenterer deres viden for andre i form af foredrag, udstillinger, præsentationer for andre klasser, indlæg på fællessamlinger, formidling gennem skolens kaldesystem osv.

»Find – Ind i Historien, 4. klasse« – Forældresamarbejdet

Elevernes bagage af historisk viden og erfaringer bygger i vid udstrækning på de vilkår og de oplevelser, som de har haft hjemme og i det nære miljø.

For at understrege denne pointe har vi til hvert klassetrin henvendt os direkte til forældrene med et brev under overskriften »Kære forældre i ... klasse«.

Læreren kan selvfølgelig bruge denne henvendelse, som han/hun vil, men måske vil det være mest oplagt at bruge den som et oplæg til diskussion på årets første forældremøde. Tanken er at give forældrene et indtryk af, hvad årets historieundervisning vil handle om i store træk, og hvilke områder der i særlig grad vil blive lagt vægt på. Men vigtigere endnu er det måske at opfordre forældrene til at støtte op omkring børnenes arbejde med historie.

I »Find – Ind i Historien« lægges der op til at finde veje til at udvikle samarbejdet mellem de nære voksne og skolen. En væsentlig forudsætning herfor er, at der fra første færd lægges op til, hvordan forældre og skole kan støtte hinanden og skabe grobund for, at børnene oplever historien som noget, der er tæt på, og som kommer dem ved.

»Gå selv i gang! – hjemme« er et bud på nogle aktiviteter, som alle hjem har mulighed for at give sig i kast med. Men i virkeligheden er det kun fantasien, der sætter grænser.

Maden og køkkenet udgør nærmest et eksperimentarium for en række aktiviteter. Hobbies af enhver art kan være afsæt til spændende detektivjagter, hvor det gælder om at opspore rødder og udvikling. Samtalen omkring spise- og hyggesituationer kan folde sig ud gennem lege og konkurrencer, hvor voksne og børn sætte hinanden på prøve. Masser af spil lægger op til historiske overvejelser og uddybende forklaringer. Rollespil i tilknytning til fantasirige fortidsverdener trækker på en bred vifte af historiske virkeligheder, som det kan være spændende at udforske sammen for børn og forældre.

Museer, biblioteker, udstillinger og ture giver oplevelser og udfordringer. Fotoalbums og film sætter billeder på rødder og udvikling. Ældre familiemedlemmer og venner er en spændende kilde at øse af.

Og så er der hele informationsteknologien. Der er masser af muligheder for at få viden og lave egne bøger, film, billeder, dramatiseringer og fremvisninger med afsæt i alle de historiske spor, der omgiver os. Verden står til rådighed. Der er ikke det sted på jordkloden, hvor man ikke kan komme med et KLIK. Hvordan ser der ud i billeder og på kort?

Igen er det kun fantasien, der sætter grænser!

